

УДК 616.31 – 008.8 – 053.71:613.86

ВПЛИВ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТРЕСУ ТА ТИПОЛОГІЧНИХ
ХАРАКТЕРИСТИК ОСОБИСТОСТІ НА ВМІСТ ТУМОРНЕКРОТИЧНОГО
ФАКТОРУ- α В РОТОВІЙ РІДИНІ МОЛОДИХ ЛЮДЕЙ

Цубер В.Ю.

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава
victoriya.tsuber@gmail.com

Туморнекротичний фактор- α (ТНФ- α) – позаклітинний білок, поліфункціональний цитокін, який синтезується в основному макрофагами. ТНФ відіграє важливу роль в регуляції метаболізму імунних клітин та є одним з головних цитокінів запальної та імунної відповіді. ТНФ- α має здатність індукувати апоптоз, пригнічує утворення пухлин та реплікацію вірусів. Більшість клітин мають специфічні рецептори до цього цитокіну.

ТНФ- α індукує продукцію прозапальних цитокінів, простагландинів, активних форм кисню, оксиду азоту та матричних протеїназ. В низьких концентраціях ТНФ- α відіграє важливу захисну роль, стимулюючи хемотаксис та антимікробну активність нейтрофілів та макрофагів. Однак при хронічних захворюваннях концентрація ТНФ- α може значно підвищуватися, призводячи до кахексії, кровотеч, некрозу. Мало що відомо про вміст та роль ТНФ- α в ротовій рідині та про зміни продукції цього цитокіну під впливом різних чинників.

Мета дослідження: визначити вплив психоемоційного напруження на зміни концентрації ТНФ- α в ротовій рідині молодих людей та їх зв'язок з типологічними характеристиками особистості.

Обстежено 22 молодих людини обох статей (9 чоловіків, 13 жінок) (студенти ВНЗ) віком 18-22 роки, яких поділили на 2 групи: контрольну групу склали молоді люди у стані відносного спокою (за два тижні до складання іспиту), дослідну групу склали ті ж молоді люди, обстеження яких проводили повторно безпосередньо перед складанням екзамену. Нестимульовану ротову

рідину збирали натщесерце шляхом спльовування у попередньо зважені пробірки. В ротовій рідині визначали концентрацію туморнекротичного фактору з використанням тест-набору фірми Вектор Бест (Росія). Для оцінки ситуативної та особистісної тривожності використовували опитувальник Спілбергера-Ханіна, який учасники дослідження заповнювали в контрольній та дослідній групі безпосередньо перед збором матеріалу. Для визначення типу реагування особистості використовували 16-факторний особистісний опитувальник Кеттелла, який учасники дослідження заповнювали один раз – у стані відносного спокою.

Статистичний аналіз проводили за допомогою програми SPSS для Windows. Аналіз наявності відмінностей між досліджуваними показниками проводили з використанням t-тесту Стьюдента. Кореляційний аналіз проводили з використанням коефіцієнта кореляції r Пірсона. Для аналізу наявності відмінностей між двома групами (чоловіки та жінки) використовували U-тест Манна-Уїтні.

Нами встановлено, що під впливом психоемоційного напруження вміст ТНФ- α в ротовій рідині молодих людей достовірно не змінився порівняно зі станом відносного спокою ($3,88 \pm 6,10$ пг/мл; $2,42 \pm 2,75$ пг/мл) ($p > 0,05$).

Однак аналіз зв'язку вмісту ТНФ- α з типом особистості дозволив встановити достовірну негативну кореляцію вмісту ТНФ- α в умовах відносного спокою з фактором O «гіпертимія - гіпотимія» опитувальника Кеттелла ($r = -0,457$, $p < 0,05$). Люди з низькими показниками цього фактора є спокійними, самовпевненими, врівноваженими, з високими – постійно відчують тривогу, невпевнені в собі, депресивні. Різниця вмісту ТНФ в ротовій рідині молодих людей в контрольній та в дослідній групах також достовірно негативно корелювала з фактором N «прямолінійність - дипломатичність» ($r = -0,444$, $p < 0,05$).

Різниця вмісту ТНФ- α в ротовій рідині молодих людей достовірно позитивно корелювала з секрецією ротової рідини в умовах психоемоційного напруження ($r = +0,459$, $p < 0,05$).

Показник факторів Кеттелла	Вміст ТНФ- α	ТНФ- α <i>спокій</i>	Δ ТНФ- α (ТНФ- α <i>стрес</i> – ТНФ- α <i>спокій</i>)
O (гіпертимія - гіпотимія)		-0,457 $p < 0,05$	
N (прямолінійність - дипломатичність)			-0,444 $p < 0,05$

Аналіз відмінностей концентрації ТНФ- α залежно від статі показав, що вміст ТНФ- α у ротовій рідині чоловіків та жінок суттєво не відрізнявся ні у стані відносного спокою (чоловіки $1,99 \pm 2,73$ пг/мл; жінки $2,72 \pm 2,82$ пг/мл), ні під впливом психоемоційного напруження (чоловіки $1,57 \pm 2,92$ пг/мл; жінки $5,49 \pm 7,25$ пг/мл).

Таким чином, психоемоційний стрес не здійснює значимого впливу на вміст ТНФ- α у ротовій рідині молодих людей, але спостерігається негативний кореляційний зв'язок концентрації цього цитокіну та зміни його вмісту між станом спокою та станом психоемоційного напруження у осіб з певними психоемоційними характеристиками.